

NORD-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

Saksbehandler: Even Ystgård
Saksnr.: 08/01887-4
Arkiv: 300

Dato: 30.4.2008

Ugradert

Olje- og Energidepartement

Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
OS 100225 - 76	
DATO - 2 MAI 2008	
AN	EKSP.

Høringsuttalelse fra Nord-Trøndelag fylkeskommune; Utkast til endringer av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

Vedlagt følger høringsuttalelse fra Nord-Trøndelag fylkeskommune til forslag om endringer av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Uttalelsen er også sendt elektronisk.

Med hilsen

Even Ystgård
Spesialfådgiver

Vedlegg: Saksutredning og saksprotokoll fra fylkesrådssak 08/68; Nord-Trøndelag fylkeskommune

Kopi: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 7734 STEINKJER
NTE Holding AS Hovedkontor, Sjøfartsgata 3 7736 STEINKJER
Samarbeidande kraftfylke, C/O SFE, Bukta, 6823 SANDANE

Postadr: Fylkets Hus, 7735 Steinkjer
Besøksadr: Seilmakergt. 2., Steinkjer
Org.nr. 938 967 091

Telefon: 74 11 10 00
Telefax: 74 11 10 51
E-post: postmottak@ntfk.no
Hjemmeside: www.ntfk.no

Fylkesrådet i Nord-Trøndelag

Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKS PROTOKOLL

Sak nr. 08/68

Høringsforslag til utkast til endringer av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

Behandlet/Behandles av	Møtedato	Sak nr .
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	29.4.2008	08/68

Saksbehandler: Even Ystgård
Arkivsak: 08/01887
Arkivkode: 300

Fylkesrådsleders innstilling til vedtak:

1. Offentlig eierskap er en god og framtidsrettet organisering av kraftsektoren i Norge.
2. Det er viktig å avklare hvorvidt åpningen for inntil 1/3 privat eierskap, svekker modellens egnethet til å nå målsettingen om norsk offentlig eierskap til kraftsektoren. I så måte vil det være fornuftig å gå inn for en lavere andel privat eierskap.
3. For å sikre en tilfredsstillende nasjonal kontroll over vannkraftressursene, vil det være naturlig å gå inn for at store kraftverk skal være fullt ut offentlig eid. Slike kraftverk, som er viktige for nasjonal kraftforsyning, bør heller ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.
4. En for liten del av verdiskapingen av vannkraften blir i dag værende igjen i distriktene der ressursene finnes og verdiene blir skapt. Lovverket må utvikles slik at dette forholdet bedres.

Protokoll

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Fylkesrådet i Nord-Trøndelag

Sak nr. 08/68

Høringsforslag til utkast til endringer av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

Behandlet/ Behandles av	Sted	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Stjørdal Rådhus, Stjørdal	29.4.2008	08/68

Saksbeh: Even Ystgård
Arkivsak: 08/01887
Arkivkode: 300

Fylkesrådsleders innstilling til vedtak:

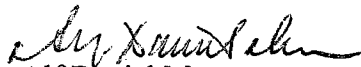
1. Offentlig eierskap er en god og framtidsrettet organisering av kraftsektoren i Norge.
2. Det er viktig å avklare hvorvidt åpningen for inntil 1/3 privat eierskap, svekker modellens egnethet til å nå målsettingen om norsk offentlig eierskap til kraftsektoren. I så måte vil det være fornuftig å gå inn for en lavere andel privat eierskap.
3. For å sikre en tilfredsstillende nasjonal kontroll over vannkraftressursene, vil det være naturlig å gå inn for at store kraftverk skal være fullt ut offentlig eid. Slike kraftverk, som er viktige for nasjonal kraftforsyning, bør heller ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.
4. En for liten del av verdiskapingen av vannkraften blir i dag værende igjen i distriktene der ressursene finnes og verdiene blir skapt. Lovverket må utvikles slik at dette forholdet bedres.

Fylkesrådsleders vurdering:

Vi har gjennom rådets politiske plattform lagt vekt på at våre naturressurser forvaltes på en fornuftig og ansvarlig måte, til beste for nordtrønderen og miljøet. I denne sammenheng er kontrollen med våre vannkraftressurser grunnleggende viktig. Gjennom vårt eierskap i NTE har vi muligheten til å drive næringsutvikling i hele fylket, samtidig som vi kan benytte en del av de verdier som skapes til å fortsatt utvikle fylket til det beste for våre innbyggere. Selv om vi gjennom flere politiske vedtak har sikret at NTE skal forbli i offentlig eie, mener vi det er grunnleggende viktig at vi også får nasjonale politiske retningslinjer som uttrykker viktigheten av offentlig eierskap.

Forslaget fra Regjeringen er i så måte en viktig forbedring sammenlignet med det forslaget som Hjemfallsutvalget presenterte i 2004.

Steinkjer, 21. april 2008

Alf Daniel Moen
Fylkesrådsleder

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag

Hjemfallsordningen har vært under vurdering siden 2000. Den 26. juni 2007 avsa EFTA domstolen en domsslutning om at den gjeldende ordning ikke er i samsvar med EØS avtalen. Hjemfall for private og varig konsesjon for offentlige eiere ble ikke akseptert. Regjeringen går nå inn for den såkalte konsolideringsmodellen. Denne innebærer at nye ervervskonsesjoner (for vannfall over 4000 naturhestekrefter) kan ikke gis til andre enn offentlige aktører. Videre at erverv av hjemfalte vannfall og kraftverk begrenses til offentlige aktører. Adgang til tilbakesalg / leie etter foregrepet hjemfall opphører, samt at salg av mer enn 1/3 av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys.

Nord-Trøndelag fylkeskommune støtter intensjonene med at offentlig eierskap i vannkraftsektoren er en god og framtidsrettet organisering. Videre bør det presiseres at det kan være visse betenkeligheter med å åpne opp for at en såpass stor andel som 1/3 kan være privat eid. Ellers er det viktig å ha full offentlig kontroll på de virkelig store kraftverkene, samt at distriktene blir gitt mulighet for å kunne få en større del av verdiskapingen i kraftverksbransjen.

Referanse for saken: Høringsbrev fra Olje- og energidepartementet datert 14. mars 2008.

Utrykte vedlegg: Høringsnotat fra Olje- og energidepartementet av 14.03.2008: Om forslag til lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. (industrikonsesjonsloven) og i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven).

Utredning:

Saksframstilling

Hjemfallsordningen har vært under vurdering siden 2000. I 2004 avga Hjemfallutvalget sin innstilling, som blant annet vil innebære at kommunalt og fylkeskommunalt eierskap til vannkraftressurser ville blitt avvirket i løpet av første konsesjonsperiode. Fylkestinget avga den gang en relativt kritisk høringsuttalelse i sakens anledning. Forslagene fra hjemfallsutvalget ble imidlertid ikke tatt til følge.

Den 26. juni 2007 avsa EFTA domstolen en domsslutning om at den gjeldende ordning ikke er i samsvar med EØS avtalen. Hjemfall for private og varig konsesjon for offentlige eiere ble ikke akseptert. Regjeringen innførte den 10. august 2007 en provisorisk anordning som skulle etablere samsvar med EØS avtalen og gjelde til den nå foreslåtte permanente lov trår i kraft. Lovforslaget er i hovedsak i samsvar med den provisoriske anordning.

Hjemfallsinstituttet ble etablert i en konsesjon i 1907 og lovfestet ved ervervsloven i 1909 og industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven i 1917. Det foreslås nå endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Hjemfall har vært praktisert i 100 år med det formål å sikre offentlig eierskap til vannkrafta. Det offentlige eier nå 88 %. Av dette eier staten 40 %. Regjeringen foreslår nå en oppstramming og klargjøring av målet om offentlig eierskap. Dette betegnes som en konsolidering av gjeldende ordninger.

Departementet har vurdert handlingsrommet etter EFTA dommen og under EØS avtalen slik at det anses å foreligge tre mulige tilpasninger:

1. Oppheve hjemfallsreglene
2. Innføre hjemfall for alle konsesjonærer, også for offentlige eiere
3. Konsolidere gjeldende ordning og gjøre den mer konsistent

Regjeringen går i forslagene til lovendringer inn for alternativ tre og for å lovfeste eksplisitt målet om offentlig eierskap til all vannkraft over 4000 naturhestekrefter (ca 3 MW).

Kjernen i den foreslåtte endring i lovverket innebærer:

- a) Nye ervervskonsesjoner (for vannfall over 4000 naturhestekrefter) kan ikke gis til andre enn offentlige aktører
- b) Erverv av hjemfalte vannfall og kraftverk begrenses til offentlige aktører
- c) Adgang til tilbakesalg / leie etter foregrepet hjemfall opphører
- d) Salg av mer enn 1/3 av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys

Disse fire tiltakene ble midlertidig innført ved den provisoriske anordningen av 10. august 2007, og blir permanent ved de lovendringer som regjeringen nå foreslår. Modellen er ikke til hinder for fortsatt omsetning og restrukturering innenfor den offentlige eiersfære. Den vil videreføre adgangen til 1/3 privat eierskap i offentlige kraftselskaper. Det vil fortsatt være mulighet for utleie av vannkraftproduksjonen. Reglene for utleie vil behandle offentlige og private aktører likt. Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om utleie i eget lovforslag.

For å regnes som offentlig aktør i industrikonsesjonsloven sin forstand må minst 2/3 av kapitalen og av stemmene kontrolleres av statlig foretak, kommuner eller fylkeskommuner.

Kraftverk under konsesjongsrensa for industrikonsesjonsloven (ca 3 MW) kan eies av private som før.

Det vil ikke bli gitt flere konsesjoner med hjemfall. Industrikonsesjonsloven endres slik at eiendomsrett til vannfall bare kan erverves av offentlige aktører. Eierne av kraftverk med hjemfall kan selge disse til offentlige eiere som da vil overta uten bestemmelse om hjemfall. De private kraftverk med hjemfall omfatter en midlere produksjon på 7,8 TWh. Private kraftverk uten konsesjon (ervert før 1909 og mindre verk) utgjør 6,5 TWh. Vassdragsreguleringsloven gjøres nøytral med hensyn til offentlig eller privat eie. Private vil følgelig kunne få konsesjon til tilleggsreguleringer.

Målsettingen med konsolideringsmodellen er å sikre norsk offentlig eierskap til vannkraftsektoren. Med offentlig eierskap menes et spredd offentlig eierskap, fordelt på stat, fylke og kommune. Innen den offentlige sfæren skal det være åpent for overdragelser og omorganiseringer. Samtidig åpnes det for et visst innslag av privat deltakelse med inntil 1/3 av kapitalen og stemmene i de offentlig eide selskapene.

Det er regjeringens syn at konsolideringsmodellen fjerner de elementer av inkonsistens som hefter ved dagens lovgivning og som ledet til at Norge 26. juni 2007 tapte saken om forholdet mellom dagens lovgivning og EØS-avtalens krav om fri etableringsrett og de frie kapitalbevegelser. Ved på en mer konsistent måte å forfølge målsettingen om norsk offentlig eierskap til vannkraftsektoren, mener regjeringen at lovgivningen vil være innen EØS-avtalens rammer.

Lovforslaget bygger på dagens industrikonsesjonslov og vassdragsreguleringslov. På samme måte som etter gjeldende industrikonsesjonslov er virkningen av lovforslaget primært knyttet til overdragelser av rettigheter til vannfall. Den foreslåtte ordningen gjelder også bare vannfall som alene eller samlet ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 4000 naturhestekrefter. Forslaget berører derfor i liten grad alminnelig småkraftutbygging, selv om dette må bringes på det rene i det enkelte tilfelle. Det er riktig å nevne at også et vannfall under 4000 naturhestekrefter kan innebære en større kraftutbygging.

Konsolideringsmodellen er reelt sett ingen ny hjemfallsordning. Det innføres ikke nye hjemfallsvilkår som følge av modellen. I stedet forbeholdes nytt eierskap til konsesjonspliktige vannfall for offentlige aktører. Forslaget griper ikke direkte inn i eksisterende eierposisjoner. En annen sak er at forslaget kan ha en viss virkning for eksisterende eieres handlingsrom, både med hensyn til muligheten for å selge fallrettigheter og å leie ut vannfall. Særlig påpekes at ordningen med foregripet hjemfall bortfaller.

Lovforslaget innebærer at den gjeldende ordningen med fylkeskommunalt uttak av medeierskapskraft opphører. Det vil ikke være adgang til hverken å stifte eller overdra slike langsiktige disposisjonsretter. Selv om ordningen med medeierskap opphører er det ikke regjeringens intensjon at fylkeskommunene for fremtiden skal være avskåret fra å være en del av det offentlige eierskap til kraftverkressursene. Det heter i lovfremlegget:

"Opphevelsen vil ikke hindre at fylkeskommunen kan gis mulighet for deltakelse i vannkraftutbygging som skjer i fylket. En slik deleierskap kan skje gjennom deleierskap i det utbyggende selskapet".

Vurdering

Landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge, med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i en særstilling som aktører i næringsutviklingen i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser. Dette gjelder også i Nord-Trøndelag, hvor det fylkeskommunale Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, har hatt stor betydning for utviklingen i fylket.

Hjemfallsinstituttet har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning. Nasjonale og lokale hensyn har vært godt ivaretatt gjennom bestemmelsene om hjemfall i Industrikonsesjonsloven av 1917. Når hjemfallsordningen nå erstattes av konsolideringsmodellen, er det viktig at disse hensyn fortsatt ivaretas. Med bakgrunn i at målsettingen med konsolideringsmodellen er å sikre norsk offentlig eierskap til vannkraftsektoren, synes dette å være vurdert som viktig også fra departementets side. I forhold til dette, vil det være naturlig å knytte noen kommentarer til de forslag som fremmes.

Når private eiere vil selge kraftverk til det offentlige for å unngå hjemfall, er det viktig at staten ikke velger å bli sittende som eiere av disse kraftressursene i all framtid. Her må det derfor gjøres rom for at kommunalt og fylkeskommunalt eierskap, utover den godtgjøring som tilfaller vertskommunene ved hjemfall i henhold til industrikonsesjonsloven.

I forhold til høringsutkastet, er det åpnet for inntil 1/3 privat eierskap i selskaper som eier vannfall og kraftverk. Dette kan i teorien bety at dagens gode offentlige kontroll med selskapene vil

svekkes, hvis noen av dagens offentlige eiere velger å selge seg ned i sine kraftverk. Dette er på ingen måte noen aktuell situasjon i Nord-Trøndelag. Det er imidlertid slik at mange kommuner ofte ser nedsalg av kraftverk som eneste mulighet for å balansere sine budsjetter. På bakgrunn av dette er det spørsmål om det er riktig å åpne for en såpass stor privat eierandel. Et annet argument for å tillate en lavere privat eierandel, er å unngå å så tvil om den norske eierskapsmodellen. Det er et spørsmål om åpningen for inntil 1/3 privat eierskap, svekker modellens egnethet til å nå målsettingen om norsk offentlig eierskap til kraftsektoren.

Et argument for å åpne for såpass stor privat eierskap i vannkraftsektoren, er rett og slett mulighetene for kraftkrevende industri til å skaffe seg en sikker krafttilgang. Med den anstrengte kraftsituasjonen som vi har opplevd Midt-Norge de senere år, er dette en mulighet som er blitt vurdert av flere.

Etter forslaget i høringsnotatet skal industrien ha mulighet til å selge kraftverkene til offentlig eier, som da får konsesjon uten tidsavgrensning. Etter forslaget i høringsnotatet vil industrien dermed slippe å tape verdiene gjennom hjemfall, men kan enten selge hele kraftverket til offentlig eier, selge seg ned til 1/3 og kjøpe seg inn med 1/3 i andre kraftverk. Industrien får dermed rikelig mulighet til å kjøpe seg inn i kraftverk, gitt at de offentlige eierne er interessert i å selge. En konsekvens av dette er at industrikraftverkene ikke vil gå til hjemfall. Dette vil først og fremst staten tape på, men også vertskapskommunene, som får en del av de hjemfalte verdiene.

Ordningen med medeierkraft som foreslås fjernet, har ikke vært benyttet i Nord-Trøndelag. Likevel mener vi det er riktig at bortfallet av denne ordningen, erstattes av muligheter for å delta i statlige utbygginger eller å kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk.

For å sikre en tilfredsstillende nasjonal kontroll over vannkraftressursene, er det også et poeng å ha full kontroll over de store kraftverkene i landet. På bakgrunn av dette vil det være naturlig å gå inn for at slike kraftverk, skal være fullt ut offentlig eid. Slike kraftverk, som er viktige for nasjonal kraftforsyning, bør heller ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.

Konklusjon

På bakgrunn av vurderingene ovenfor, avgis det høringsuttalelse i saken med hovedvekt på at vi støtter intensjonene med at offentlig eierskap i vannkraftsektoren er en god og framtidsrettet organisering. Videre bør det presiseres at det kan være visse betenkeligheter med å åpne opp for at en såpass stor andel som 1/3 kan være privat eid. Ellers er det viktig å ha full offentlig kontroll på de virkelig store kraftverkene, samt at distriktene blir gitt mulighet for å kunne få en større del av verdiskapingen i kraftverksbransjen.
